

Pravilnik za upravljanje rizikom i svodjenje na minimum izloženosti riziku u poslovanju grupacije

Decembar 2015

Veolia

36-38, avenue Kléber • 75116 Paris Cedex, Francuska

Tel.: +33 (0)1 71 75 00 00

www.veolia.com

Veolia

preuzima odgovornost

U svakoj zemlji u kojoj Veolia posluje postoje zakoni koji, u određenoj meri, predviđaju kazne za krivična dela i samim tim obezbeđuju poštovanje ustavnih ili zakonskih odredbi koje date zemlje smatraju posebno važnim za optimalno funkcionisanje njihovih poslovnih sektora i privrede uopšte.

Veolia ulaže značajne resurse da bi obezbedila poštovanje svih zakona i propisa u zemljama u kojima posluje. Te mere obuhvataju preporuke koje su deo etičkog pravilnika, zatim pripremu raznih "uputstava za poštovanje", kao i specifičnih inicijativa u smislu obuke, kakve su na primer one iz domena zakona o konkurenciji i antimonopolu.

U poređenju sa drugim vrstama izloženosti sa kojima se grupacija neizostavno suočava, krivična odgovornost predstavlja zaista ozbiljan rizik. Ona se može snositi kako na individualnom tako i na korporativnom planu. Štaviše, kazne predviđene krivičnim zakonom mogu da utiču na svojinska i vlasnička prava i pojedinaca i korporacije, a mogu da dovedu i do zatvorskih kazni za pojedince ili zabrane delatnosti korporacijama.

Iz tih razloga je suštinski važan specifičan program komunikacije i obuke, tako da svi zaposleni iz grupacije budu spremni i sposobni da prepoznaju one segmente poslovnog prava u kojima postoji rizik od krivičnog sankcionisanja. Upoznavanje sa takvim programom povećava stepen zaštićenosti samih zaposlenih i kompanija unutar Veolia grupacije koje ih zapošljavaju, od navedenih rizika.

To je ujedno i cilj ovog "Pravilnika za upravljanje rizikom i svođenje na minimum izloženosti riziku u poslovanju grupacije." Ovaj pravilnik treba da se shvati kao važno oruđe kojem je cilj da osigura da Veolia ostane pozicionirana tako da u potpunosti iskoristi prednosti svoje reputacije izuzetnosti kao i ostalih stečenih prednosti proisteklih iz njene kreativnosti, tehničke spremnosti, trgovačke snage, i sposobnosti da zadovolji rastuće potrebe svojih klijenata.

Antoine Frérot, *predsedavajući i generalni direktor Veolia Environnement*

Uvod

U raznim zemljama u kojima posluje, Veolia ima obavezu da poštuje nebrojena pravila koja su u primeni u raznim sektorima poslovnog prava.

Kršenje pojedinih od tih pravila – bilo da se odnose na obavezu delovanja na određeni način ili pak na zabranu delovanja – može da proizvede krivične kazne.

Iako se u nekim od zemalja u kojima grupacija posluje češće nego u drugima nameću krivične kazne za kršenje obavezujućih, zakonom predviđenih pravila, sve naše zemlje domaćini zapravo primenjuju krivične sankcije na način koji je u skladu sa njihovim zakonskim tradicijama i pravnim i sudskim okvirima.

Zakonske obaveze koje mogu potencijalno da izlože grupaciju krivičnoj odgovornosti bi stoga trebalo da se doživljavaju kao zakonske obaveze u našem poslovanju i svojevrsan rizik koji niko ne treba da prenebregne.

Društvene obaveze koje oblikuju ponašanje:

Danas se javlja jedan novi trend. Berze, investitori, i klijenti više ne procenjuju kompanije isključivo na osnovu njihovih ekonomskih i finansijskih rezultata; one sada uzimaju u obzir i način na koji su ti rezultati ostvareni. Pošto se zakonski standardi koji predviđaju krivične kazne posmatraju kao korporativna etika, njihovo poštovanje više nije samo stvar zakonske obaveze, već je to sada i nešto što može značajno da utiče – i pozitivno i negativno – na rezultate i unutrašnju vrednost kompanije (goodwill).

Poštovanje je stoga stvar prioriteta u našem poslovanju. Ta vrsta poštovanja ima sada isti

nivo značaja kao i pitanja optimizacije tehnologije i tržišnog učinka.

Ozbiljan rizik: Krivične parnice nisu nalik parnicama koje se odnose isključivo na civilne ili komercijalne predmete. Civilni i komercijalni predmeti podrazumevaju samo uloge koji imaju privatni karakter i koji postoje između pojedinaca ili korporacija. Takvi slučajevi se uglavnom rešavaju kroz naknadu štete. Nasuprot tome, krivične parnice podrazumevaju dela za koja se smatra da su štetna za društvo u celosti. Njima se bavi javni tužilac, koji zastupa interese društva i koji istupa po sopstvenoj inicijativi ili pak reaguje na krivičnu prijavu. Krivična osuda može da dovede do kazne zatvora, potpune ili delimične zabrane određenih aktivnosti ili do uskraćivanja određenih pozicija (kada je reč o pojedincima), zabrane učestvovanja u projektima javnih radova, gubitka određenih građanskih i političkih prava, ili naposljetku do isplate kazni (u iznosima koji mogu biti poprilični). Moguće je i suočavanje sa naknadama radi kompenzacije žrtvama.

Opšte rečeno, krivični zakoni određene zemlje primenjuju se svaki put kada se počini zabranjeno delo ili kada nastanu posledice unutar granica date zemlje. Međutim, zakoni date zemlje mogu važiti čak i kada se nedozvoljeno ponašanje ne javi unutar teritorije date zemlje ili kada na nju nema uticaja. Zakoni kojima se sprečava konkurencija predstavljaju jedan od primera te vrste zakona. Poznato je da Sjedinjene Američke Države imaju takav pristup, ali one nisu u tome usamljene. I mnoge druge zemlje, kao što su Velika Britanija, Nemačka, Francuska i Kina primenjuju isti princip.

Zato su razne korporacije koje su ujedno i međunarodni brend, kao i njihov rukovodeći kadar, izloženi velikom riziku te mogu biti predmet istrage i gonjenja kako u Francuskoj tako i u inostranstvu i to za iste stvari. Na primer, kada je reč o konkurentskom i anti-monopolskom zakonu, zakonu o hartijama od vrednosti, ili antikorupcijskom zakonu, kršenja zakona koja se počine u jednoj zemlji mogu da proizvedu efekte i u nekoj drugoj zemlji po funkcionisanje tržišta, po prava akcionara, ili po vladu. Zbog toga, kršenje može da postane predmet krivičnog gonjenja u nekoj drugoj zemlji.

Mnogobrojne kazne za korporativni i privredni kriminal koje mogu biti nametnute nekoj kompaniji i njenim zaposlenima predstavljaju specifičnu vrstu rizika u poređenju sa drugim vrstama zakonskih rizika protiv kojih kompanija mora da se bori.

Jedinstvena priroda posledica do kojih može da dovede korporativni i privredni kriminal uticala je na odluku da prosledimo ovaj pravilnik i na inicijative u pogledu obuke koje ga prate. Ukratko, jedinstvenost ove sfere zakona može se opisati kroz:

- činjenicu da predstavlja sastavni deo korporativnog etičkog ponašanja;
- ozbiljnost posledica koje proističu iz krivične osude, kako u finansijskom pogledu (krivične kazne) tako i u operativnom pogledu (na primer, zabrana pojedincima da obavljaju određene aktivnosti ili da budu na određenim pozicijama, ili zabrana kompanijama da se nadmeću na određenim projektima, ili zabrana sklapanja ugovora sa državom);
- mogućnost narušavanja imidža kompanije i reputacije njenog rukovodećeg kadra (što može biti po prirodi i stepenu čak i ozbiljnije od samih administrativnih ili civilnih kazni);
- činjenicu da rizik snose i korporacija i pojedinci koji u njeno ime ili po njenoj instrukciji deluju (rukovodeći personal, a u nekim slučajevima i drugo osoblje), uz mogućnost zatvorske kazne za date pojedince;
- činjenicu da delo počinjeno u jednoj zemlji može da pokrene istragu i gonjenje u nekoj drugoj zemlji.

Da bi se rizik krivične odgovornosti koja bi se mogla nametnuti grupaciji sveo na minimum, odnosno da bi se umanjila mogućnost da se ona javi ili da bi se smanjile njene posledice, trebalo bi implementirati sledeće akcije:

Podizanje svesti o segmentima zakona u kojima su krivični prekršaji najčešći

Rizik od krivičnog gonjenja kompanija i njihovih zaposlenih sve je veći u mnogim zemljama. Krivični prekršaji su krajnje strogo kažnjivi u pojedinim zemljama, kao što su Francuska i Sjedinjene Američke Države; nasuprot tome, rizik od krivičnog gonjenja je izgleda manji u drugim zemljama zbog nedosledne ili sporadične primene ili pak zato što zabranjeno ponašanje može zapravo biti i svakodnevni način funkcionisanja i poslovanja u tim zemljama. Bilo kako bilo, veoma je važno da postojanje rizika od krivičnog gonjenja bude stalno prisutno u svesti pojedinaca. Jedan od posebnih razloga je i to što određeni zakoni mogu da važe i van geografskih granica zemlje koja ih je donela. Drugi razlog za stalnu obazrivost je u tome što status strane kompanije može ponekad da bude faktor koji pojačava izloženost na određenim mestima, iako je to uglavnom samo “nepisano” pravilo.

Svrha ovog pravilnika je zato da skrene vašu pažnju na različite rizike i da istakne najznačajnije primere. Pitanja kojima se bavimo u ovom pravilniku naravno nisu konačna. Zato, ukoliko vas određeno ponašanje ili situacija zatekne i ispostavi se da nije u saglasju sa zakonskih i etičkim dužnostima, treba da pokrenete to pitanje sa vašim nadređenim ili pravnim odeljenjem, odeljenjem za ljudske resurse, finansijskim odeljenjem ili nekim drugim, odgovarajućim odeljenjem. Veolijina etička komisija je takođe na raspolaganju svim zaposlenima kojima garantuje poverljivost.

Krivična gonjenja se najčešće pokreću protiv kompanija ili njihovih zaposlenih u sledećim oblastima:

- Korupcija – javna i privatna;
- Korišćenje posrednika, konsultanata, medijatora itd.;
- Poslovne aktivnosti grupacije (zdravlje i bezbednost zaposlenih, poštovanje propisa iz oblasti zaštite životne sredine, itd.);
- Kršenja u sferi računovodstva ili korporativne dokumentacije, uključujući kršenja koja se tiču uslova za registraciju;
- Zloupotreba ili prisvajanje korporativne svojine, sukob interesa;
- Pronevera, krađa, i prevara;
- Ometanje pravde.

Procena određenih sektora rizika

1. Korupcija

a. Korupcija javnih zvaničnika

Pojam korupcije javnog zvaničnika podrazumeva obećavanje ili davanje bilo kakve vrste prednosti tom javnom zvaničniku ne bi li on počinio ili sprečio neko delo što bi zauzvrat dovelo do favorizovanja odnosno povlašćenog tretmana kompanije. Slično tome, zabranjeno je da javni zvaničnik traži ili prihvati bilo kakav vid prednosti u zamenu za to da počinio ili spreči neko delo na način koji bi bio suprotan dužnostima na njegovoj poziciji. Davanje saglasnosti zahtevima tog tipa je zabranjeno. Zatim, lice koje ima saznanja o aktuelnim, trenutnim ili mogućim prekršajima, a ne čini ništa da obelodani njihovo postojanje ili ih pak spreči može jednako da bude predmet gonjenja. Činjenica da postoji svest o tome da je došlo do nekog prekršaja ili da je on moguć, a ne preduzimanje koraka da se to prizna i spreči, jednako je predmet gonjenja.

Svaka zemlja zakonski zabranjuje i procesuiraju korupciju svojih javnih zvaničnika i zaposlenih. Štaviše, kao rezultat američkog zakona o korupciji van granica i britanskog zakona o podmićivanju (Foreign Corrupt Practices Act, “FCPA”; UK Bribery Act) i usvajanja u lokalne zakone od strane svih 28 OECD zemalja (zemlja u organizaciji za ekonomsku saradnju i razvoj) – uključujući Francusku – OECD konvencije o borbi protiv podmićivanja stranih javnih zvaničnika (međunarodni sporazum koji su usvojile zemlje u kojima grupacija obavlja veoma veliki procenat svojih aktivnosti), svako delo korupcije javnog zvaničnika koje se počinio u inostranstvu je striktno zabranjeno. Shodno tome, svako delo korupcije javnog zvaničnika koje francuska

kompanija počinio u inostranstvu, ili koje počine zaposleni ogranka francuske kompanije, ili koje počinio predstavnik prodaje u inostranstvu koji je ujedno zaposleni kompanije ili njenog predstavništva, može da rezultira krivičnom odgovornošću kompanije, ne samo u zemlji u kojoj je došlo do prekršaja već i u samoj Francuskoj. Slično tome, francuska kompanija sa akcijama koje se kotiraju na američkoj berzi može biti procesuirana od strane američkih institucija za dela korupcije počinjena u stranoj zemlji, pa čak i u zemlji koja nije članica OECD. Zatim, kompanija može biti procesuirana u Sjedinjenim Američkim Državama ukoliko je stvarni razlog za konkretno davanje tj. isplatu prikriveno, odnosno lažno predstavljeno u knjigovodstvu

neke od stranih poslovnica, bez obzira na sam iznos transakcije.

Pozivnice i pokloni koji se daju javnim zvaničnicima zabranjeni su u pojedinim zemljama, bez obzira na njihovu vrednost. U drugim zemljama pak, vrednost poklona i pozivnica ne sme da premaši iznos koji se uobičajeno smatra iznosom koji ne prevazilazi kurtoazna pravila. Pitanja u vezi sa dozvoljenim reprezentacijama i poklonima treba da se upućuju pravnom odeljenju vaše organizacione jedinice. Nedavno je nekoliko različitih međunarodnih antikorupcijskih sporazuma uvršteno u nacionalne zakone, što je povećalo sposobnost nacionalnih institucija da efikasno procesuiraju dela korupcije počinjena van granica njihove zemlje.

Pojam javnog zvaničnika treba šire posmatrati. On se može odnositi na bilo kog korisnika izbornog mandata, bilo kod zaposlenog u javnoj službi, bilo koje lice koje se plaća iz javnih sredstava, članove njihovih porodica ili bliske prijatelje, ili bilo koji organ u kojem su, a da ima kapacitet da utiče na donošenje odluka koje podrazumevaju korišćenje javnih sredstava. U pojedinim zemljama i zvaničnici sindikata takođe podležu antikorupcijskim zakonima.

Upozoravamo na sledeće:

- Promotivne aktivnosti i transakcije u rizičnim zemljama;
- Previsoke ili neuobičajeno visoke naknade, pri čemu za njih nema razumnog objašnjenja koje je jasno i specifično;
- Isplate prema trećim licima ili van zemlje u kojoj se pruža usluga;
- Korišćenje fiktivnih kompanija ili plaćanja u gotovini.

Važna je svest i poštovanje različitih nacionalnih zakona koji se odnose na gore navedeno. Posebnu pažnju treba obratiti na zakone koji se tiču davanja prema političkim partijama. Kada je reč o tome, treba se referisati na politiku grupacije pod nazivom “Zabrane koje se odnose na plaćanja i pomoći u toku izborne kampanje” kao i na važeće lokalne regulative.

Sva dela koja su na bilo koji način u vezi sa korupcijom javnih zvaničnika se apsolutno i kategorično zabranjuju u svim zemljama u kojima Veolia posluje.

b. Privatna korupcija

Privatna korupcija odlikuje se obećanjem ili davanjem bilo kakve prednosti nekoj osobi koja nije javni zvaničnik, radi toga da ona deluje na način koji ujedno znači kršenje obaveza predviđenih za poziciju na kojoj se ta osoba nalazi. I obrnuto, zabranjeno je da neka osoba koja nije javni zvaničnik zahteva ili prihvata bilo kakav vid prednosti u zamenu za to da počini ili spreči neko delo na način koji bi bio suprotan dužnostima na njegovoj poziciji. Davanje saglasnosti zahtevima tog tipa je zabranjeno.

Svaki vid privatne korupcije je zabranjen. Zatim, sve kupovine moraju biti u saglasju sa pravilima kupovine koje je grupacija uspostavila. Slično tome, svako obećanje ili davanje nezastužene prednosti s ciljem uticanja na odluku neke privatne kompanije u vezi kupovine strogo je zabranjeno.

2. Rizici u vezi sa korišćenjem posrednika

Veolia Environnement i njene divizije neće koristiti treća lica (“posrednike”) radi toga da učine na šta same nemaju pravo. U slučajevima

gde je dozvoljeno korišćenje posrednika, i kada se odluči na to, divizija će poštovati politiku grupacije¹ kako bi osigurala integritet svojih posrednika i agenata koji sa njom saraduju. To će omogućiti da selekcija pružaoca takvih usluga bude prethodno odobrena, te omogućiti praćenje njihovog rada i naknade koju za rad dobijaju. To će ujedno omogućiti i odobrenje shodno strogim pravilima, u vidu okvirnog ugovora, te proveru da su ugovorene usluge pružene na zahtevanom nivou.

Upozoravamo na sledeće:

- Regrutovanje pojedinaca koji nisu prošli inicijalni proces detaljne provere;
- Zahtev lokalnih organa vlasti da se regrutuju određeni posrednici;

¹ Politika koja se odnosi na aktivnosti posrednika i pružanje komercijalnih usluga

- Regrutovanje pojedinaca čije redovne aktivnosti ne obuhvataju predstavljanje trećih lica;
- Regrutovanje pojedinaca koji ne poseduju veštine ili sposobnosti neophodne za obavljanje misije koja im je poverena;
- Sporazum o proviziji za uspešno realizovani posao, tzv. “success fee” (tj. naknada koja zavisi od rezultata) koja je veoma visoka ili čak neograničena;
- Regrutovanje pojedinaca koji nisu voljni da se posvete i poštuju vrednosti i politike grupacije;
- Zahtevi za plaćanjem u drugoj zemlji ili preko trećeg lica;
- Zahtev agenta da isključivo i jedino on bude u kontaktu sa relevantnim javnim zvaničnicima.

3. Rizici u vezi sa poslovanjem

Svakodnevno poslovanje grupacije neizostavno izlaže njene sastavne jedinice i zaposlene riziku od krivičnih postupaka. Zapravo, mnogi zakoni i propisi na polju profesionalne higijene, opasnosti na radu, zakona o radu i zaštite životne sredine ujedno podrazumevaju i mogućnost krivičnih sankcija.

- Kada je reč o krivičnim delima koja su praćena fizičkim povredama, poslodavac ili njegovi rukovodioci mogu krivično da odgovaraju za nehотиčno povređivanje nekog pojedinca, a po osnovu principa poštovanja pojedinca ili po osnovu nepoštovanja obaveze pružanja brige i bezbednosti. Kazna može biti i uvećana ukoliko se ispostavi da je nesreća zapravo rezultat namernog kršenja dužnosti pružanja bezbednosti i brige shodno zakonu i propisima.

- Ilegalno obezbeđivanje radnika ("prêt illicite de main d'œuvre") predstavlja prekršaj koji se zakonski sankcioniše po francuskom zakonu o radu, tako da se u krivično delo svrstavaju sve aktivnosti za ostvarivanje profita kojima je isključivi cilj obezbeđivanje zaposlenih (osim u izuzetnim slučajevima koji su definisani). Zato je potrebna posebna pažnja u situacijama kada se za pribavljanje radne snage koriste podizvođači ili eksterni pružaoci usluga. U takvim slučajevima, mogu se uvesti posebne i detaljno opisane ugovorne obaveze koje grupaciji obezbeđuju sigurnost da će ti pružaoci usluga poštovati važeće zakone.

- Primarna aktivnost grupacije je pružanje usluga u sektoru životne sredine. Kršenje važećih zakona koji se odnose na zaštitu životne sredine ne samo da izlaže relevantne korporativne

jedinice i njene zaposlene krivičnim sankcijama već negativno utiče na vrednosti usluga koje grupacija pruža, na imidž našeg brenda, i na naš potencijal za poslovni razvoj.

- Veoma je bitno da se obezbedi propisno održavanje svih vozila i mašinerije koju grupacija koristi, kao i prateće dokumentacije s tim u vezi. Može se očekivati da relevantni javni organi obave detaljnu inspekciju ukoliko su naša vozila i mašinerija učestvovali u nesrećama sa smrtnim ishodom, telesnim povredama ili znatnim ugrožavanjem životne sredine. Nepropisno održavanje ili nepotpuna dokumentacija može dovesti do krivičnog gonjenja kompanije i/ili odgovornih pojedinaca.

Zato je neophodan krajnji oprez kada je reč o poštovanju svih zakona i propisa koji se odnose na operativna pitanja.

4. Zakon o konkurenciji / Antimonopolski zakon

Francuska, Evropska unija, Sjedinjene Američke Države, kao i većina zemalja u kojima Veolia grupacija posluje usvojile su stroga pravila kako bi obezbedile propisno funkcionisanje konkurentskih sila na tržištu. Iako ta pravila odlikavaju mnogobrojne različite pravne sisteme u kojima su doneta, ona ipak imaju zajedničku karakteristiku i svrhu: pre svega, da obezbede zdrav i funkcionalan odnos između klijenata i pružaoca usluga i oštre konkurencije među kompanijama koje su prisutne u istom poslovnom sektoru. Kršenja zakona o konkurenciji koji su najstrožiji i u kojima se najčešće javljaju krivična dela obuhvataju sledeće: učestvovanje na tenderima za koje je prethodno sklopljen tajni sporazum sa ostalim ponuđačima po pitanju predloženih uslova, tajni trgovinski sporazumi (karteli) među konkurentima, i prakse tzv. predatorskog formiranja cena. Veolia je za svoje zaposlene pripremila i stavila im na raspolaganje materijale i posebne programe obuke kada je reč o zakonu o kon-

kurenciji, kao i priručnik pod nazivom "Pravilnik za poštovanje zakona o konkurenciji" koji je izdat 2009. godine. U slučaju bilo kakvih nedoumica ili upita po pitanju legalnosti bilo koje prakse, treba naravno konsultovati pravno odeljenje.

5. Korporativna dokumentacija i računovodstvo

Računovodstvo predstavlja oruđe za upravljanje i nadziranje kompanija. Ono je od ključnog značaja za rukovodioce, akcionare i partnere grupacije, kao i za ostala treća lica uključujući zajmodavce i poverioce. Nepoštovanje propisa kada je reč o korporativnom računovodstvu ugrožava kredibilitet kompanije i može da dovede do krivičnih prijava.

Bez obzira na to što mu je borba protiv korupcije prioritetni zadatak, američki FCPA, odnosno ranije pomenuti zakon, sadrži i odredbe u vezi sa računovodstvom i internom kontrolom/revizijom. Praksa pokazuje da je nepoštovanje računovodstvenih principa razlog mnogobrojnih krivičnih gonjenja. Ukratko rečeno, odredbe navedenog američkog zakona odobravaju sledeće:

- Računovodstvenu dokumentaciju koja poslovanje kompanije prikazuje istinito i tačno, te sa dovoljno podataka;
- Sistem interne kontrole/revizije (i u stranim predstavništvima) koji obezbeđuje razumna uverenja da su računovodstveni podaci relevantnog entiteta istinito i tačno prikazani, da su prikazane transakcije odobrene u uobičajenom toku poslovanja, i da su primenjene sve neophodne mere za izbegavanje neovlašćenih transakcija i za sprečavanje neprikazivanja transakcija u računima, ili pak njihovo pogrešno prikazivanje.

Korporativna dokumentacija i dokumentacija koja se dostavlja trećim licima mora da sadrži istinit i tačan prikaz činjenica. To se prvenstveno odnosi na podatke i informacije po pitanju troškova i cena prema klijentima ili prema administrativnim organima.

Posebna obazrivost je potrebna kada je reč o mnogobrojnim formalnim pisanim dokumentima koje kompanija generiše, kao što su zapisnici sa sastanaka upravnog odbora, liste prisutnosti na sastancima akcionara, i računi, što su zapravo samo neki od mnogobrojnih dokumenata.

Treba naglasiti da bilo šta od navedenog može da dovede do građanske akcije i/ili krivičnog gonjenja u Sjedinjenim Američkim Državama: propust u uspostavljanju mehanizama interne kontrole, slaba primena tih kontrola, namerno nepropisno prikazivanje jedne ili više transakcija od strane bilo kog pojedinca (na primer, u kompjuterskom sistemu/programu koji se koristi za naknadu troškova), i ukoliko se sumnjive transakcije ne koriguju ili ne istraže.

U Francuskoj, krivični zakon predviđa da je generisanje ili korišćenje lažnih ili falsifikovanih dokumenata teško krivično delo.

6. Zloupotreba ili prisvajanje korporativne svojine

U Francuskoj, krivično delo zloupotrebe ili prisvajanja korporativne svojine (tzv. "abus de biens sociaux") od strane rukovodilaca kompanije zapravo podrazumeva "zlomerno korišćenje bilo koje imovine ili zasluga kompanije, na način za koji su i sami svesni da je štetan za interese kompanije, kako u lične svrhe tako i u cilju davanja prednosti

nekoj drugoj kompaniji u kojoj imaju direktne ili indirektno interese."

Po francuskom običajnom pravu šire je definisana vrsta rukovodilaca koji mogu biti krivično gonjeni zbog zloupotreba ili prisvajanja korporativne svojine; takvo tumačenje obuhvata i rukovodioce na konkretnoj funkciji i de facto rukovodioce.

Zakoni drugih zemalja slično ili neznatno drugačije definišu ova krivična dela; takvi zakoni mogu da pruže pravni osnov za istovremeno krivično gonjenje po osnovu istih činjenica.

7. Pronevera, krađa i prevara

Pronevera fondova, prevare i krađe predstavljaju krivične prekršaje sa kojima se grupacija može suočiti, a koje mogu poteci od zaposlenih ili od eksternih lica koja pokušavaju da dođu do nezarađenih sredstava ili nezasluzene koristi za sebe. Takav prekršaj može da počinu i sama grupacija, tako što preko svojih zaposlenih deluje protiv klijenata, dobavljača, podizvođača, ili partnera, na primer.

U nekim slučajevima, nešto što se učini da je samo kršenje ugovora može zapravo da preraste u krivično delo, a rizik se posebno povećava kada god je klijent neki državni entitet ili kada je neki državni organ iz nekog razloga upleten u transakciju o kojoj je reč.

8. Krivično delo ometanja

Krivično delo ometanja karakteriše ponašanje koje za posledicu, namernu ili slučajnu, ima sprečavanje normalnog funkcionisanja nekog organa koji predstavlja interese zaposlenih, ili sprečavanje normalnog obavljanja misije predstavnika zaposlenih.

Pravni tekstovi koji se bave takvim vidovima krivičnih dela ometanja su bojni i prilično raznoliki po prirodi. Ti različiti zakoni imaju tendenciju povećanja broja različitih organa i pojedinaca koji mogu biti potencijalne žrtve (kao što su radni saveti i druga tela, uključujući tela koja su u Francuskoj poznata pod nazivom "comités d'établissement" i "comités centraux d'entreprise").

Krivično delo ometanja ne postoji u zemljama Bliskog istoka, u kojima po pravilu ne postoji sindikalno zastupanje.

9. Ostali važni sektori koji podrazumevaju izloženost riziku od krivičnih dela

Veliki broj drugih krivičnih prekršaja koji se javljaju unutar uobičajenih, opšte primenljivih propisa, takve su prirode da kod njih postoji rizik da se počine u samom procesu poslovanja. Po pravilu obuhvataju narušavanje poverenja, generisanje ili korišćenje lažnih ili falsifikovanih dokumenata, kompjuterske prevare, i razna kršenja koja imaju obeležje korupcije.

Slede neki od primera:

• Trgovina uticajem

Trgovina uticajem zapravo znači davanje prednosti nekome kako bi ta osoba iskoristila svoj uticaj da od nekog trećeg lica obezbedi povlašćeni tretman za kompaniju (aktivna trgovina uticajem) ili da bi ta osoba iskoristila sopstveni uticaj da iskoristi neko treće lice (pasivna trgovina uticajem). U nekim zemljama se trgovina uticajem tretira kao vid korupcije i samim tim se primenjuju istovetne kazne. U drugim zemljama i regionima, poput Bliskog istoka, trgovina uticajem samam po sebi ne postoji kao zasebno krivično delo.

• Patronaža

Krivično delo patronaže može da se podvede pod bilo koji drugi zakon i propis u primeni. Patronaža podrazumeva davanje nepravedne prednosti te kršenje principa otvorenog pristupa projektima javnih radova ili koncesija javnih usluga, i kršenje pravila o jednakosti kandidatura. Kompanija koja dobije takvu prednost može biti optužena i krivično gonjena i za patronažu i za krivično delo primanja i prikrivanja ukradenih sredstava.

Neophodna je predostrožnost u odnosima sa javnim organima koji daju instrukcije kako bi se obezbedilo da grupacija ne uživa nikakve neopravdane prednosti.

● Ometanje pravde

Različiti vidovi ometanja pravde koji se smatraju kršenjima zakona često se javljaju zajedno sa nekim drugim krivičnim delima, poput kršenja propisa iz zakona o konkurenciji. Rizik krivičnog gonjenja zbog ometanja pravde može da se javi kada, na primer, neki zaposleni, u kontekstu istrage, pokuša da prikrije neke potencijalno sumnjive prakse uništavanjem dokaza ili fabrikovanjem dokaza, ne bi li uticao na svedočenje, ili ako istražiteljima onemogućiti pristup određenim arhivama ili svedocima.

● Potreba za posebnom usredsređenošću na poštovanje zakona zbog visokog rizika od krivične odgovornosti

Svođenje izloženosti krivičnom gonjenju na minimum mora prvenstveno da podrazumeva posebnu usredsređenost na poštovanje zakona, s posebnim osvrtom na različite segmente visokog rizika koje smo prethodno opisali.

Grupacija može da zaštiti sebe i svoje zaposlene od rizika od krivičnog gonjenja tako što će osigurati da se poštuju obavezne odredbe poslovnog zakona koje podrazumevaju krivične sankcije.

Takva inicijativa poštovanja zakonskih odredbi trebalo bi delimično da ima formu programa lične obuke, uključujući, naravno, i programe obuke rukovodstva.

U slučajevima kada postoje nedoumice o smislu nekih obaveznih odredbi zakona za koje su predviđene krivične kazne, obavezno je konsultovanje sa pravnim odeljenjem.

Raspodela rizika od krivičnog gonjenja na odgovarajućem hijerarhijski rukovodećem nivou predstavlja drugi način svođenja rizika na minimum

Kada je reč o korporativnim i poslovnim krivičnim delima, često se dešava da rizično ponašanje proistekne iz nedovoljne obazrivosti ili nedovoljne pažnje pri implementaciji sredstava za prevenciju rizika.

Uz odgovarajuću delegaciju dužnosti trebalo bi da lica koja se imenuju kao odgovorna lica i kojima se poveri dužnost nadzora i upravljanja rizikom budu čak i efikasnija od rukovodilaca na višim nivoima, koji često nemaju uvid u detalje svake transakcije na dnevnom nivou.

Propisna kontrola nad internim i eksternim komunikacijama

Propisno obavljanje i kontrola nad internim i eksternim komunikacijama je od suštinske važnosti.

Često se pogrešno smatra da je kod usmene komunikacije teško ustanoviti odakle je potekla i ko je njen autor ili da pismena komunikacija naizgled sasvim neformalna po prirodi (kao što su napomene na marginama nekog dokumenta u rukopisu, Post-It® beleške,

dnevnici i elektronske poruke) ne može da proizvede neke pravno relevantne posledice. Sudska praksa obiluje primerima spisa nađenih u dokumentaciji kompanija koji su na prvi pogled delovali sasvim bezazleno, a koji su na posletku korišćeni kao dokaz za malverzacije.

Isti stepen obazrivosti treba da se primenjuje i kada je reč o eksternim komunikacijama, sve u cilju zaštite od stvaranja pogrešnih utisaka ili sumnji da je Veolia ili neko od njenog osoblja učestvovao u nekom prekršaju.

Zaključak:

- Budite svesni i obazrivi kada je reč o izloženosti grupacije rizicima koji su u vezi sa poslovnim i krivičnim pravom i koji se mogu javiti u njenim poslovnim aktivnostima širom sveta;
- Ukoliko ste u nedoumici uvek tražite pomoć rukovodstva i vašeg internog pravnog odeljenja, odeljenja za ljudske resurse i finansijskog odeljenja – nikada nemojte sami donositi konačnu odluku kada imate sumnju u legalnost neke situacije;
- Nikada se nemojte izlagati riziku da narušite sopstvenu dobru reputaciju ili reputaciju Veolia grupacije zarad nečega što vam se zapravo samo može učiniti korisnim za grupaciju.

